

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра філософії та культурології

06-07-206М

Методичні вказівки

та плани семінарських занять з навчальної дисципліни
«Антропологічні студії» для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою
«Фізична культура і спорт» спеціальності
017 «Фізична культура і спорт»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ охорони здоров'я
Протокол №1 від 06 09.2022 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки та плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Антропологічні студії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична культура і спорт» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] Залужна А. Є. – Рівне : НУВГП, 2023. – 44 с.

Укладачі: Залужна А. Є., д.філос.н., професор кафедри філософії та культурології, Веремейчик С. В., к.філос.н., старший викладач кафедри філософії та культурології.

Відповідальний за випуск: Наконечна О. П., докт. філос. наук, професор, завідувачка кафедри філософії та культурології.

Керівник ОПШ

Гамма Т. В.

Зміст

Вступ.....	3
1. Методичні поради щодо підготовки до семінарських занять...	3
2. Структура навчальної дисципліни.....	4
3. Плани семінарських занять.....	8
4. Запитання для самостійної роботи.....	40
5. Методи оцінювання знань.....	43
6. Розподіл балів, що отримують здобувачі.....	44

© А. Є. Залужна,
С. В. Веремейчик, 2023
© НУВГП, 2023

ВСТУП

Актуальність навчальної дисципліни «Антропологічні студії» полягає у тому, що освоєння комплексної системи знань з проблем людини як біологічної, соціально та духовної істоти й усвідомлення специфіки її буття сприяє формуванню цілісності розуміння актуальних антропологічних проблем в сучасній гуманітаристиці, становленню світоглядної культури особистості, надбання навичок креативності, смислотворчості, діалогічності, справжніх вимірів свободи і відповідальності.

Метою викладання дисципліни: є ознайомлення студентів з особливостями культурно-історичного розвитку і сучасним змістом філософських проблем людини на основі засвоєння відповідних антропологічних знань, формування навиків діалогічного мислення й високої методологічної культури творчої діяльності, прилучення до гуманістичного змісту філософського та культурологічного світогляду.

1. Методичні поради щодо підготовки до семінарських занять

Методичні поради щодо підготовки до семінарських занять

Вивчення освітньої компоненти освітньо-професійних програм спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» «Антропологічні студії» потребує активної та продуктивної роботи на лекціях і семінарських заняттях, самостійної підготовки, осмисленого опрацювання матеріалів базової та допоміжної літератури, продукування творчості, аналітичності, діалогічності.

Підготовка до семінарських занять здійснюється відповідно до розміщеного плану та ознайомлення з рекомендованою літературою й першоджерелами. Перевірка й оцінювання відповідного рівня знань здійснюється на основі поданого блоку контрольних запитань, тестових завдань, опрацювання зазначених першоджерел антропологічного спрямування й надання відповідей на задані питання.

Вищезазначені різновиди перевірки знань для вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична культура і спорт» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» сприятимуть підготовці до семінарських занять, наповнення гуманістичним змістом своїх професійних компетентностей, підвищення ефективності науково-дослідних і практичних умінь та навичок.

Лекційний матеріал, теми першоджерел, тестові завдання можна знайти на навчальній платформі Moodle: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4273>.

2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва теми	Розподіл годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Модуль 1			
Становлення та розвиток антропологічної проблематики у контексті філософського та культурологічного знання			
Тема 1. Антропология: коло проблем та місце в культурі.	2	2	4
Тема 2. . Типологія антропологічних систем: людина у контексті міфологічних уявлень та античних вчень	2	2	5

Тема 3 Антропологічні погляди епохи Середньовіччя та Відродження.	2	2	5
Тема 4. Проблема людини у культурі Нового часу, Просвітництва та у марксистських теоріях	2	2	5
Тема 5. Людина у контексті плюралістичних поглядів XX століття	2	4	5
Тема 6. Людина культури постмодерну	2	2	5
Модуль 2			
Основні проблеми сучасної антропології			
Тема 7 Індивідуальне та соціальне в людському бутті	2	2	4
Тема 8 Виміри достотності та недостотності	2	2	5

людського буття			
Тема 9 Проблема життя, смерті та сенсу людського існування	2	2	5
Тема 10. Любов у контексті антропологічної проблематики	2	2	5
Всього	20	22	48

Заочна форма навчання

Назва теми	Розподіл годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Модуль 1			
Становлення та розвиток антропологічної проблематики у контексті філософського та культурологічного знання			
Тема 1. Антропология: коло проблем та місце в культурі.	1	1	6
Тема 2. . Типологія антропологічних систем: людина	1	2	8

у контексті міфологічних уявлень та античних вчень			
Тема 3 Антропологічні погляди епохи Середньовіччя та Відродження.	-	2	8
Тема 4. Проблема людини у культурі Нового часу, Просвітництва та у марксистських теоріях	-	1	8
Тема 5. Людина у контексті плюралістичних поглядів ХХ століття	-	1	9
Тема 6. Людина культури постмодерну	-	1	8
Модуль 2			
Основні проблеми сучасної антропології			
Тема 7 Індивідуальне та соціальне в людському буття	-	-	8

Тема 8 Виміри достотності та недостотності людського буття	-	-	8
Тема 9 Проблема життя, смерті та сенсу людського існування	-	-	9
Тема 10. Любов у контексті антропологі- чної проблематики	-	-	8
Всього	2	8	80

3. Плани семінарських занять

ТЕМА 1. Антропологія: коло проблем та місце в культурі

Основні поняття і категорії: антропологія, антропологічний поворот, людина, філософська антропологія, культурна антропологія, соціальна антропологія, релігійна антропологія, психологічна антропологія.

План

1. Особливості становлення антропології як філософського вчення у сучасній гуманітаристиці.
2. Антропологічний поворот сучасного знання
3. Проблема людини – основне питання філософської антропології та філософії людини.

Контрольні питання.

1. Чому в сучасній сфері гуманітарного знання відбувається посилений інтерес до антропологічної проблематики?

2. Охарактеризуйте особливості антропологічного повороту?
3. Назвіть головних представників філософської антропології.
4. Які проблеми розглядає сучасна антропологія у зрізі її основних різновидів?
5. В чому полягає сутність і проблема філософської антропології?
6. Розкрийте зміст основних видів антропології.
7. Чому М. Шелер сутнісною характеристикою людини вважає дух?
8. Охарактеризуйте особливість антропологічного вчення Г. Плеснера.
9. Вкажіть найважливіші проблеми філософської антропології Е. Ротхакера.
10. Розкрийте зв'язок, який існує між антропологічним вченням М. Шелера та М. Ландмана?
11. Назвіть основні категорії філософської антропології М. Шелера.
12. Що, на вашу думку, спонукає філософів кінця XIX-XX ст. звертатися до проблеми людини?

Тестові завдання.

1. Людина стає особистістю:
 - коли живе відповідно моральних та правових вимог, які прийняті у суспільстві;
 - від моменту народження;
 - коли вільно обирає і формує свій життєвий шлях й бере на себе повноту відповідальності;
 - коли діє відповідно до своїх бажань, ігноруючи зовнішніми нормативними обмеження;
 - коли набуває наукових знань.
2. • Серед антропологічних потреб людини основною постає потреба в:
 - перетворювальній діяльності;
 - творчій самореалізації;
 - науковому пізнанні;
 - біологічній еволюції;
 - естетичному розвитку.

3. • Людина як творча, відповідальна істота, яка володіє свободою це:

- індивід;

- персона;

- суб'єкт;

- особистість

- особа.

4. Ексцентричність як сутнісну характеристику людини обґрунтовує:

- Шелер;

- Гельмут;

- Плеснер;

- Бердяєв;

- Шестов.

Література

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія: навчальний посібник. К. : Кондор-Видавництво, 2016.

2. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.

3. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.

4. Петриківська О. С. Культурна антропологія: навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019.

5. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) / О. О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я.С. Калакура, В.П. Коцур, М.Ф. Юрій (науковий редактор). Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020.

6. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посіб. К., 1995.

7. Педагогічна антропологія і вища школа : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Приходько та ін.; Національна металургійна

академія України, Дніпропетровський гуманітарний ун-т. Д. : Пороги, 2008.

8. Проблемы современной антропологии. Ч.1 Самоопределение антропологии. Структура антропологического знания : учеб. пособ. для студентов философского ф-та / И. В. Голубович, Е. С. Петриковская, Ф. А., Тихомирова ; Одесск. национ. ун-т им. И. И. Мечникова, 2015.

Першоджерела

Прореферуйте уривок праці М. Шелера «Положення людини в космосі». URL:

https://stud.com.ua/42307/filosofiya/sheler_polozhennya_lyudini_kosmosi

Дайте відповіді на питання:

1. Яке місце в світі, на думку мислителя, займає людина?
2. Якою основною сутністю наділяє автор людину?
3. Яку роль в розумінні людини відіграють атрибути «пориву» та «духу»?

ТЕМА 2. Типологія антропологічних систем: людина у контексті міфологічних уявлень та античних вчень

Основні поняття і категорії: міф, міфологія, зооморфізм, антропоморфізм, космоцентризм, фатум, герой, людина «золотої середини», ідея, форма, матерія, душа.

План

1. Проблема сутнісних характеристик людина в історико-культурному вимірі.
2. Людина у проблемному полі міфологічних уявлень: людина та міф.
3. Антропологічні засади античної культури.

Контрольні питання

1. Який зміст вкладається в поняття «сутність людини»?
2. Назвіть основні епохи культурно-історичні розвитку, в яких розглядалася антропологічна проблематика.

2. Розкрийте основні антропологічні проблеми міфологічного світогляду.
3. Охарактеризуйте основні підходи до розуміння міфу.
4. В чому полягає специфіка осмислення міфології О. Лосєвим?
5. Охарактеризуйте основні риси міфологічних уявлень.
6. Розкрийте роль та місце образу в міфологічному світогляді.
7. Назвіть основні типи міфів.
8. Розкрийте зміст міфу про створення людини.
9. Охарактеризуйте основні риси античної культури.
10. Яке місце проблема людини займає в античності?
11. В чому полягає специфіка антропологічного типу «героя» античної культури?
12. Здійсніть порівняльну характеристику «героя» та «людини золотой середини».

Тестові завдання.

1. • Основним принципом античної філософії є:
 - теїзм;
 - космоцентризм;
 - теоцентризм ;
 - гуманізм;
 - антропоцентризм.
2. Проблему людини в античності розглядав:
 - Геракліт;
 - Парменід;
 - Сократ»;
 - Платон;
 - Арістотель.
3. Різноманітність здібностей, талантів та вмінь людини в міфологічних уявленнях пояснюється:
 - сутнісними силами людини;
 - біологічними особливостями;
 - душевними прагненнями;
 - основними природними стихіями;
 - цілеспрямованою діяльністю.

4. Символічність як визначальна характеристика міфів властива для:

- Леві-Брюля;
- Леві-Строаса;
- Кассіра;
- Фрейзера;
- Фрейда.

Література

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) / О. О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (науковий редактор). Київ : ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020.
2. Гуревич П. С. Філософська антропологія : навч. 2-е вид. М. : Видавництво «Омега-Л», 2010.
3. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини : монографія. Рівне : НУВГП, 2012
4. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995
5. Петриківська О. С. Культурна антропологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019.
6. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник. 4-те вид. Львів, 2006.
7. Бацевич Ф.С. Філософія мови: історія лінгвофілософських вчень : підручник. К. : Академія, 2011.
8. Татаркевич В. Історія філософії. У 3 т. Т.1. Львів : Свічадо, 1997.
9. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником. 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.
10. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.

11. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. :Либідь, 2003.

Першоджерела

Прореферуйте працю Платона «Федон».

Дайте відповіді на питання:

1. На які події, що лягли в основу написання даного діалогу, вказує мислитель?
2. В чому полягає специфіка тлумачення Платоном душі людини?
3. Які аргументи безсмертя душі наводить мислитель міркуваннями Сократа?

Тема 3. Антропологічні погляди епохи Середньовіччя та Відродження.

Основні поняття і категорії: теоцентризм, теїзм, креаціонізм, патристика, схоластика, святість, ісихазм, «божественне проведіння», антропоцентризм, гуманізм, пантеїзм, титанізм, «гармонійна людина», геліоцентризм.

План

1. Проблема людини в Середньовічному світорозумінні.
2. Антропоцентричний характер епохи Відродження.
3. «Титанізм» та його суперечливі тенденції.

Контрольні питання

1. Розкрийте особливості становлення Візантійської імперії.
2. Охарактеризуйте основні ознаки західної культури Римської імперії.
3. Назвіть основні риси епохи Середньовіччя.
4. Розкрийте особливість тлумачення людини в християнському світорозумінні.
5. Визначте місце та роль «божественного проведіння» в розумінні людини та її свободи.
6. Як співвідносяться між собою святість та героїзм у контексті вихідних антропологічних положень християнського віровчення?

7. Які ідеї відомих Отців Церкви лягли в основу християнської антропології?
8. Розкрийте сутнісний зміст явища ісіхазму.
9. Визначте основні риси епохи Відродження.
10. Розкрийте основні характеристики «гармонійної людини».
11. В чому полягає специфіка ідеї титанізму культури Ренесансу?
12. Охарактеризуйте роль антропоцентричних, гуманістичних та пантеїстичних положень у формуванні вчення про людину.

Тестові завдання.

1. • Кому з середньовічних філософів належить заслуга створення п'яти класичних доказів буття Бога:
 - В. Великому;
 - П.Абеляру;
 - А. Блаженному;
 - Т.Аквінському ;
 - Г. Богослову.
2. • Теїзм головна риса епохи:
 - Середньовіччя;
 - Античності;
 - Відродження;
 - Нового часу;
 - Просвітництва.
- 3. Перші монахи з'являються в місцевостях:
 - Сирії;
 - Греції;
 - Риму;
 - Вавилону4
 - Шумеру.
4. Ідеалом «гармонійної людини» епохи Відродження є:
 - художник;
 - вчений;
 - герой;
 - святий;
 - мораліст.

Література

1. Гуревич П. С. Філософська антропологія : навч. 2-е вид. М. : Видавництво «Омега-Л», 2010.
3. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини : монографія. Рівне : НУВГП, 2012
4. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995
5. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник. 4-те вид. Львів, 2006.
6. Татаркевич В. Історія філософії. У 3 т. Т.2. Львів : Свічадо, 1998.
7. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.
8. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.
9. Філософія. Курс лекцій / За ред. Бичка І. В. К., 2002.
10. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. К. : Книга, 2005. URL: <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>
11. Філософія : навч. посіб. / М. Л. Шумка, Т. В. Гончарук, Л. П. Мокряк, О. М. Рудакевич. Тернопіль : Підручники й посібники, 2010.
12. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.

Першоджерела

Прореферуйте уривок праці А. Блаженного «Сповідь» (Ч. XVI-XIX) . URL:

<http://194.44.152.155/elib/local/sk750294.pdf>

Дайте відповіді на питання:

1. В чому, на думку автора, полягає причина зла у світі?
2. Яким чином А. Блаженний пояснює можливість пізнання Бога?

3. Яку роль у людському бутті, на думку автора, відіграє чеснота смиренності?

ТЕМА 4. Проблема людини у культурі Нового часу, Просвітництва та у марксистських теоріях.

Основні поняття і категорії: емпіризм, раціоналізм, індукція, дедукція, монада, субстанція, гносеологія, прогрес, формація, практика, спосіб виробництва, матеріалістичний детермінізм.

План

1. Особливості осмислення людини у мислителів Нового часу.
2. Людина епохи Просвітництва.
3. Практично-діяльнісне розуміння людини в марксистських теоріях.

Контрольні питання

1. У чому полягає специфіка наукової революції XVI- XVII ст.?
2. Які підходи до розуміння людини виявились у мислителів Нового часу?
3. Охарактеризуйте основні риси епохи Нового часу.
4. Які ідеї покладено в основу європейського світорозуміння XVI- XVII ст.
5. Яке тлумачення людини відслідковується у поглядах Б. Паскаля?
6. Які основні характеристики людини виокремлює Ф. Ларошфуко?
7. Розкрийте основні антропологічні типи культури нового часу.
8. Здійсніть порівняльну характеристику буржуа та дворянина.
9. Чому в культурі Просвітництва ідея прогресу набуває універсального значення?
10. В чому полягає специфіка осмислення людини епохи Просвітництва?
11. Чому в марксистських теоріях людина витлумачується як діяльнісна істота?

12. Розкрийте сутність формаційної концепції розвитку суспільства.

Тестові завдання.

1. Людина у філософії Паскаля знаходиться між такими безкінечностями як:

- матерія та всесвіт;
- всесвіт та внутрішній світ людини;
- природа та розум;
- земля та метagalактики;
- добро та зло.

2. Головною характеристикою людини у Ларошфуко є:

- розум;
- душа;
- серце;
- тілесність;
- інстинкти.

3. • Основною ідеєю епохи Просвітництва є:

- емпіризм;
- ідея прогресу;
- сцієнтизм;
- агностицизм;
- гуманізм.

4. Антропологічні погляди Ларошфуко обґрунтовано в праці:

- «Новий Органон»;
- «Максими»;
- «Думки»;
- «Метафізичні роздуми»;
- «Метафізика».

Література.

1. Петриківська О. С. Культурна антропология: навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2019.

2. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник / 4-те вид. Львів, 2006.

3. Поправко О. В. Антропологія : навчальний посібник. Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016.
4. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.
5. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.
6. Сегеда С. Антропологія : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2001.
7. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / За ред. Л. В. Губерського. К. : Знання, 2009.
8. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. К. : Книга, 2005. URL: <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>
9. Філософія : навч. посіб. / М. Л. Шумка, Т. В. Гончарук, Л. П. Мокряк, О. М. Рудакевич. Тернопіль : Підручники й посібники, 2010.
10. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.
11. Юрій М. Антропологія : навч. посібник. К. : Дакор, 2008.
12. Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій : навч. посібник. К. : Либідь, 2004.

Першоджерела

Прореферуйте фрагменти праці Б. Паскаля «Думки» (Р.2.). URL: <https://librebook.me/pensees/vol2/3>

Дайте відповіді на питання:

1. Яку роль в людському бутті мислитель надає уяві?
2. Чому, згідно поглядів автора, людина знаходиться між двома безоднями?
3. У чому, на думку автора, проявляється нищість людського існування?

ТЕМА 5. Людина у контексті плюралістичних поглядів XX століття.

Заняття 1.

Основні поняття і категорії: сцієнтизм, антисцієнтизм, позитивізм, неопозитивізм, структуралізм, прагматизм, психоаналіз, несвідоме, лібідо, сублимація, архетипи, соціальний характер.

План

1. Проблема людини у контексті напрямків сцієнтичного спрямування.
2. Вчення З. Фрейда про несвідоме та його роль в житті людини.
3. Колективне несвідоме К. Юнга.
4. Проблема людини у поглядах Е. Фромма.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте особливості соціокультурного розвитку кінцяXIX-XX ст.
2. Розкрийте сутність сцієнтизму.
3. Назвіть основні напрямки сцієнтичного спрямування.
4. Охарактеризуйте особливість вчення про людину в позитивізмі.
5. Розкрийте концепцію щастя людини Дж. Мілля.
- 6.Охарактеризуйте особливість осмислення проблеми людини у контексті прагматичних теорій.
7. Визначте основні категорії психоаналізу З. Фрейда.
8. Охарактеризуйте структуру психіки людини за З. Фрейдом.
9. Розкрийте недоліки фрейдизму.
10. Охарактеризуйте особливості психоаналізу К. Юнга.
- 11.Проаналізуйте основні архетипи колективного несвідомого К. Юнга.
12. Розкрийте основні підходи до осмислення проблемності людського існування у працях Е. Фромма.

Тестові завдання.

1. Е. Фромм розглядає людину через протиріччя між:
- життям та смертю;

- модусами «мати» та «бути»;
- розумом та вірою;
- есенцією та екзистенцією;
- сенсом та безсенсовитістю.

2. • До синдром занепаду особистості Е.Фромм відносить:

- втечу від свободи;
- біофілію;
- любов;
- нарцисизм;
- все перераховане.

3. • К. Юнг розглядає людину через проблему:

- сублимації;
- колективного несвідомого;
- лібідо;
- Я, не-Я;
- індивідуального несвідомого.

4. Структуру психіки особистості за вченням З. Фрейда становить:

- Над-Я, Я, Воно;
- Вони, Я, Над-Я;
- Я, Ми, Над-Я;
- Воно, Вони, Я;
- Я. Воно, Над-Ми.

Література

1. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник. 4-те вид. Львів, 2006.
2. Татаркевич В. Історія філософії. У 3 т. Т.3. Львів : Свічадо, 1998.
3. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.
4. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. Монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.
5. Філософія. Курс лекцій / За ред. Бичка І. В. К., 2002.

6. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. К. : Книга, 2005. URL: <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>
7. Філософія : навч. посіб. / М. Л. Шумка, Т. В. Гончарук, Л. П. Мокряк, О. М. Рудакевич. Тернопіль : Підручники й посібники, 2010.
8. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.
9. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник. 4-те вид. Львів, 2006.
10. Юрій М. Антропология : навч. посібник. К. : Дакор, 2008.
11. Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій : навч. посібник. К. : Либідь, 2004.

Першоджерела

Про реферуйте фрагмент праці Е. Фромма «Душа людини».(Р.І-ІІ).URL: https://librebook.me/dusha_cheloveka

Дайте відповіді на питання:

1. На які два основних типи поділяє Е. Фромм людей та чому?
2. Які основні види насильства виокремлюються автором?
3. Якою, на думку автора, постає найбільш паталогічна форма насильства?

Заняття 2.

Основні поняття і категорії: екзистенція, абсурд, екзистенціал, екзистенціалізм, відчай, філософія життя, «надлюдина», волюнтаризм, персоналізм, «пограничні ситуації», віра, страх.

План

1. Проблемність людського існування у контексті вчень антисциєнтичного спрямування.
2. Особливість вчення про «надлюдину» Ф. Ніцше.
3. Проблема людини в екзистенціалізмі.

4. Екзистенційна діалектика С. Кіркегора у проблемному полі антропологічних підходів антисцієнтичних напрямків ХХ ст..

Контрольні питання

1. Що таке антисцієнтизм?
2. Назвіть та охарактеризуйте основні напрямки антисцієнтичного спрямування.
3. В чому полягає специфіка осмислення людини у волюнтаристських поглядах ХХ ст.?
4. Охарактеризуйте особливості вчення про людину у творчості Ф. Ніцше.
5. Який сутнісний зміст вкладає Ф. Ніцше у поняття «надлюдина» та «по той бік добра і зла»?
6. Що таке екзистенціал та в чому його відмінність від поняття?
7. Назвіть основні екзистенціали екзистенціалізму.
8. Розкрийте проблему абсурдності людського буття у поглядах А. Камю.
9. Окресліть основні засади осмислення проблемності людського існування в екзистенціалізмі Ж.-П. Сартра.
10. Охарактеризуйте основні антропологічні типи екзистенційної самореалізації індивіда у працях С. Кіркегора.
11. Яку роль в екзистенційній діалектиці С. Кіркегор займає віра?
12. Якими характеристиками С. Кіркегор наділяє естетика?

Тестові завдання.

1. Антисцієнтизм розглядає проблеми:
 - людського буття;
 - розвитку науки і техніки в сучасній культурі;
 - заперечення визначальної ролі науки в суспільному бутті;
 - точного позитивного знання;
 - все перераховане.
2. Хто з названих філософів розглядав людину з позицій екзистенціалізму?:
 - Сартр;
 - Шелер;

- Плеснер;
- Кассірер;
- Маркс.

3. Що не є характерним для особистості?:

- стереотипність;
- свобода;
- безвідповідальність;
- смислотворчість;
- відповідальність.

4. Які антропологічні типи виокремлює с. Кіркегор в екзистенційній самореалізації індивіда:

- етика;
- естетика;
- трагіка;
- героя;
- мудреця.

Література.

1. Гуревич П. С. Філософська антропологія : навч. 2-е вид. М. : Видавництво «Омега-Л», 2010.
3. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини : монографія. Рівне : НУВГП, 2012
4. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995
5. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник. 4-те вид. Львів, 2006.
6. Татаркевич В. Історія філософії. У 3 т. Т.3. Львів : Свічадо, 1999.
7. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.
8. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.
9. Філософія. Курс лекцій / За ред. Бичка І. В. К., 2002.

10. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В.В. Ільїн. К. : Книга, 2005. URL: <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>

11. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.

Першоджерела

Прореферуйте працю С. Кіркегора «Страх і трепет».

URL: https://librebook.me/frygt_og_b_ven

Дайте відповіді на питання:

1. Чому віра, на думку автора, є абсурдом по відношенню до розуму?
2. Якими рисами наділяє С. Кіргегор «лицаря віри»?
3. Чому в основу своєї праці автор поклав біблійну оповідь про Авраама та Ісаака?

Тема 6. Людина культури постмодерну.

Основні поняття і категорії: постмодерн, постмодернізм, текст, гра, ризома, симулякр, іронія, деструктивізм, інтертекстуальність, лабіринт, хаос, еkleктизм, мозаїчність, спокуса, «події-ефекти».

План

1. Постмодерн та постмодернізм у контексті сучасних теорій.
2. Проблема «смерті людини» у проблемному полі основних постмодерністських категорій.
3. Людина як «машина бажань» та «спокус».

Контрольні питання

1. Розкрийте сутнісну відмінність між поняттями «постмодерн» та «постмодернізм».
2. Які характерні особливості притаманні культурі постмодерну?
3. Назвіть основних теоретиків постмодернізму.
4. Проаналізуйте неоднозначність підходів в розумінні культури постмодерну.

5. Розкрийте проблему цінності часу у контексті швидкоплинності людського буття.
6. Охарактеризуйте явище «тиранії моменту» та його впливу на людське існування.
7. Які існують основні відмінності в розумінні людини в неklasичному світорозумінні та постмодерністському?
8. Розкрийте зміст основних постмодерністських категорій.
9. Охарактеризуйте вплив утвердження ідей ризоматичності світу на особливості осмислення людини та її місця в світі.
10. Яких трансформацій набуває людське буття в умовах культури постмодерну?
11. Розкрийте сутнісний зміст понять «індивідуальна машина» та «тіло без органів».
12. В чому полягає особливість симулятивного ставлення людини до світу?

Тестові завдання

1. Ризоматичність світу в постмодерні передбачає:
 - хаос розривів, порушення структурних зв'язків;
 - утвердження фрагментарних взаємодій;
 - закономірність та логічність;
 - наявність смислового центру;
 - все перераховане.
2. Розгляд людини крізь призму виробництва бажань («індивідуальної машини») притаманне для культури:
 - Відродження;
 - Нового часу;
 - Просвітництва;
 - XIX ст.
 - Постмодерну.
3. Розуміння світу як тексту в культурі постмодерну передбачає:
 - роль автора;
 - відсутність автора;
 - текст як результат комбінації інших текстів;
 - відсутність плагіату;
 - все перераховане.

4. Симулятивність як сутнісна характеристика сучасної культури постає як:

- знак, який втрачає зв'язок з базовою реальністю;
- наявність глибинних смислів;
- світ смислів виступає життєвим світом людини;
- зв'язок знаку з дійсністю;
- перетворення реальності в гіперреальність.

Література

1. Залужна А. Є. Трансформаційні процеси культури постмодерну. Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць. №1. Харків : ХАІ. 2014. С.25-32.

2. Лук'янець В. С., Соболев О. М. Філософський постмодерн : навч. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів вузів, які спеціалізуються в галузі гуманітар. дисциплін. К. : Абрис, 1998.

3. Маньковская Н. Феномен постмодернизма : худож.-эстет. Ракурс. М.; СПб. : Центр гуманитар. инициатив; Унив. кн., 2009.

4. Радченко О. Б. Філософія постмодерну : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011.

5. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.

6. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.

7. Философия, культура и искусство: вчера, сегодня, завтра : монография (автор. кол. : Залужная А. Е., Егоров А. Г., Мишенцев А. В. и др.). Одесса : Куприенко С. В., 2015.

8. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. К. : Книга, 2005. URL: <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>

Першоджерела

Прореферуйте уривок праці В. Вельша «Наш постмодерний модерн»(Р.І-ІІ). К. : Альтерпрес, 2004. URL: <https://www.twirpx.com/file/594937/>

Дайте відповіді на питання:

1. Який зміст вкладає автор у поняття «постмодерн»?
2. Чому постмодерн у праці не виступає «антимодерном» як запереченням модерну ?
3. Яким чином автор епоху постмодерну пов'язує з реальними трансформаціями сучасної культурної ситуації?

ТЕМА 7. Індивідуальне та соціальне в людському бутті

Основні поняття і категорії: людина, індивід, індивідуальність, особа, особистість, есенційне, екзистенційне, свобода, відповідальність, моно логічність, діалогічність, відкритість, замкненість, комунікація.

План

1. Особливість екзистенційного та екзистенційного підходів в розумінні людини.
2. Характеристика основних антропологічних категорій.
3. Свобода у проблемному полі можливісного виміру людського буття.
4. Людське буття як співбуття.

Контрольні питання.

1. Здійсніть порівняльну характеристику есенційного та екзистенційного підходів щодо розуміння людини.
2. Проаналізуйте особливість біологічного та соціального в людині.
3. Визначте місце та роль духовного в людській життєдіяльності.
4. Визначте особливість співвідношення понять «індивід» та «індивідуальність».
5. Розкрийте сутнісний зміст поняття «особа».
6. Чи кожна людина стає особистістю від народження?
7. Чи може бути свобода абсолютною?

8. Як співвідносяться між собою поняття «необхідність-свобода-сваволя»?
9. Чому свобода є проблемою для людини?
10. Розкрийте зміст суб'єктивних обмежень свободи?
11. В чому відмінність «справжнього спілкування» від «несправжнього спілкування»?
12. Яке місце займає діалогічність у вимірі «справжнього спілкування»?

Тестові завдання

1. Особа – це:
 - окремий представник людського роду;
 - сукупність соціальних ролей людини в суспільстві;
 - сукупність властивостей, які відрізняють одну людину від іншої;
 - здатність до творчості та свободи;
 - все перераховане.
2. Сукупність неповторних рис, які відрізняють індивіда від інших, позначаються поняттям:
 - особистість;
 - особа;
 - індивід;
 - людина;
 - індивідуальність.
3. •Діалогічність це:
 - суто інформативний процес передання тих чи інших повідомлень;
 - спілкування. яке не передбачає суб'єкт-суб'єктивної взаємодії;
 - зустріч різних смислів, розумових позицій, точок зору, що передбачають суб'єкт-суб'єкту взаємодію;
 - зосередженість лише на власних цінностях, непохитна самовпевненість, неспроможність зрозуміти іншого;
 - існування однієї логіки, одного смислу, одних цінностей – своїх власних.
4. Людина як духовно-моральна істота постає як:
 - масова;

- здатна до трансцендування;
- орієнтована на пошуки особистісних смислів;
- орієнтована на споживацькі інтереси;
- свавільна.

Література

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія : навчальний посібник. К. : Кондор-Видавництво, 2016.
2. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995.
3. Педагогічна антропологія і вища школа : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. В. Приходько та ін.; Національна металургійна академія України, Дніпропетровський гуманітарний ун-т. Д. : Пороги, 2008.
4. Петриківська О. С. Культурна антропологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019.
5. Поправко О. В. Антропологія : навчальний посібник. Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016.
6. Проблемы современной антропологии. Ч. 1 Самоопределение антропологии. Структура антропологического знания : учеб. пособ. для студентов философского ф-та / И. В. Голубович, Е. С. Петриковская, Ф. А., Тихомирова ; Одесск. национ. ун-т им. И. И. Мечникова, 2015.
7. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.
8. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.
9. Сегеда С. Антропологія : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 20011.

10. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.

11. Юрій М. Антропологія : навч. посібник. К. : Дакор, 2008.

Першоджерела

Прореферуйте працю Ж.П. Сартра «Екзистенціалізм – це гуманізм». URL: https://sceptsis.net/library/id_545.html

Дайте відповіді на питання.

1. Які два різновиди екзистенціалізму розрізняє Ж.-П. Сартр?

2. Які аргументи наводить автор щодо питання первинності екзистенції (існування) над есенцією (сутністю)?

3. Чому, на думку автора, екзистенціалізм є гуманізмом?

ТЕМА 8. Виміри достотності та недостотності людського буття

Основні поняття і категорії: достотність, недостотність, моралізм, естетизм, демонічний естетизм, тиранічний моралізм, відчуження, людина-маси, творчість, наукова творчість, моральна творчість, художня творчість, цінності.

План

1. Людина у можливісних вимірах достотності та недостотності.

2. Проблеми естетизму та моралізму.

3. Відчуження: види та способи подолання.

4. Ціннісні засади буття людини в світі.

Контрольні питання.

1. Здійсніть порівняльну характеристику вимірів достотності та недостотності людського існування.

2. Розкрийте сутнісний зміст антропологічного виміру достотності.

3. Які компоненти за Е. Фроммом становлять синдром росту особистості?

4. Які компоненти за Е. Фроммом становлять синдром занепаду особистості?
5. В чому полягає суперечливість та неоднозначність явища естетизму в людському бутті?
6. Розкрийте сутність моралізму та основних його різновидів.
7. Які існують підходи до розуміння явища відчуження?
8. Проаналізуйте особливість існування людини-маси.
9. Назвіть основні ознаки творчості.
10. Охарактеризуйте роль творчості у проблемному полі подолання відчуження.
11. Чому гра постає джерелом розвитку творчих здібностей людини ?
12. Яку роль відіграють цінності в людському бутті?

Тестові завдання

1. Згідно поглядів Левінаса можливість адекватних способів взаєморозуміння виникає завдяки:

- погляду Іншого;
- моральним нормам;
- діалогічності;
- монологічності;
- свободі індивіда.

2. Джерелом смислу у феноменологічній етиці Левінаса постає:

- відкритість;
- погляд Іншого;
- свобода індивіда;
- замкненість;
- свідомість.

3. Окресліть основні характеристики «погляду Іншого» у творчості Сартра:

- поневолення свободи;
- любов;
- перетворення тіла в об'єкт;
- надія;
- турбота.

4. Із перерахованих характеристик виберіть ті, які не відносяться до біофільної орієнтації у творчості Е. Фромма:
- некрофілія;
 - нарцисизм;
 - свобода;
 - любов;
 - все перераховане.

Література

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія : навчальний посібник. К. : Кондор-Видавництво, 2016
2. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини : монографія. Рівне : НУВГП, 2012
3. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995.
4. Педагогічна антропологія і вища школа : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Приходько та ін.; Національна металургійна академія України, Дніпропетровський гуманітарний ун-т. Д. : Пороги, 2008.
5. Петриківська О. С. Культурна антропологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019.
6. Поправко О. В. Антропологія : навчальний посібник. Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016.
7. Проблемы современной антропологии. Ч. 1 Самоопределение антропологии. Структура антропологического знания : учеб. пособ. для студентов философского ф-та / И. В. Голубович, Е. С. Петриковская, Ф. А., Тихомирова ; Одесск. национ. ун-т им. И. И. Мечникова, 2015.
8. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.

9. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.
10. Сегеда С. Антропологія : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 20011.
11. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.
12. Юрій М. Антропологія : навч. посібник. К. : Дакор, 2008.

Першоджерела

Прореферуйте уривок праці Е. Фромма «Душа людини» (Р.IV). URL: https://librebook.me/dusha_cheloveka

Дайте відповіді на питання:

1. Який зміст вкладає автор у поняття «нарцисизм»?
2. Охарактеризуйте основні різновиди нарцисизму. запропоновані автором.
3. Які патологічні характеристики притаманні для явища нарцисизму?

ТЕМА 9. Проблема життя, смерті та сенсу людського існування

Основні поняття і категорії: життя, смерть, евтаназія, смертна кара, клонування, безсмертя, душа, вічність, віра, надія, сенс життя, абсурд, щастя.

План

1. Проблема смерті та основні аспекти її осмислення.
2. Безсмертя та характеристика основних її різновидів.
3. Суперечливість осмислення явищ евтаназії, смертної кари, абортів, клонування, зміни статі.
4. Проблема сенсу людського існування.

Контрольні питання.

1. Чому людина замислюється над кінченістю свого існування?

2. Розкрийте особливість співвідношення понять «життя-смерть-безсмертя».
3. Назвіть основних мислителів, які розглядали проблему смерті.
4. В чому полягає смислотвірний вимір смерті?
5. Охарактеризуйте основні аспекти розуміння проблеми смерті.
6. Чому людина намагається досягнути безсмертя?
7. Які існують підходи до осмислення явища безсмертя?
8. В чому полягає суперечливість та неоднозначність явища евтаназії?
9. Охарактеризуйте основні аргументи спрямовані проти евтаназії.
10. Розкрийте проблему абортів та особливість підходів її розгляду в умовах сучасного суспільства.
11. Охарактеризуйте складність та неоднозначність явища зміни статі.
12. Розкрийте аргументи «за-проти» щодо явища клонування.

Тестові завдання

1. Питання буття людини перед смертю розглядав:
 - Сартр;
 - Бердяєв;
 - Гайдеггер;
 - Марітен;
 - Шелер.
2. Евтаназія це:
 - наука про смерть;
 - свідоме позбавлення життя важко хворої людини;
 - норми і правила, які регулюють відносини в суспільстві;
 - вчення про прекрасне;
 - єдність доброго і прекрасного, внутрішнього і зовнішнього.
2. Проблема суїциду у ХХ ст. розглядалась у:
 - структуралізмі;
 - персоналізмі;
 - неопозитивізмі;

- екзистенціалізму;
 - філософській антропології.
2. Серед різноманітних суджень, виберіть те, яке передбачає моральнісний вибір людини:
- вибір між прекрасним та потворним;
 - орієнтація на успіх;
 - самовизначення людини на основі вищих моральних орієнтирів;
 - реалізація особистісних задумів та проєктів;
 - орієнтація на практично-перетворювальну діяльність.

Література

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія : навчальний посібник. К. : Кондор-Видавництво, 2016
2. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини : монографія. Рівне : НУВГП, 2012
3. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995.
4. Педагогічна антропологія і вища школа : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Приходько та ін.; Національна металургійна академія України, Дніпропетровський гуманітарний ун-т. Д. : Пороги, 2008.
5. Петриківська О. С. Культурна антропологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019.
6. Поправко О. В. Антропологія : навчальний посібник. Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016.
7. Проблемы современной антропологии. Ч. 1 Самоопределение антропологии. Структура антропологического знания : учеб. пособ. для студентов философского ф-та / И. В. Голубович, Е. С. Петриковская, Ф. А., Тихомирова ; Одесск. национ. ун-т им. И. И. Мечникова, 2015.
8. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології :

навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.

9. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.

10. Сегеда С. Антропологія : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 20011.

11. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.

12. Юрій М. Антропологія : навч. посібник. К. : Дакор, 2008.

Першоджерела

Прореферуйте уривок праці А. Камю «Міф про Сізіфа» (Р. «Абсурдна людина»).

URL: https://librebook.me/le_mythe_de_sisyph

Дайте відповіді на питання:

1. Який сутнісний зміст вкладається у поняття «абсурд»?
2. Яке місце в творі займає явище суїциду?
3. Чи передбачає існування людини у світі абсурду орієнтацію на моральні цінності?

ТЕМА 10. Любов у контексті антропологічної проблематики

Основні поняття і категорії: любов, закоханість, дружба, ерос, агапе, філія. сторге, ревності, ненависть, шлюб, сім'я, взаєморозуміння.

План

1. Образи любові у культурно-історичному вимірі.
2. Види любові та особливості їх осмислення.
3. Проблема любові у морально-етичному аспекті протиставлення добра та зла.

Контрольні питання.

1. Чому любов постає найвищою цінністю людського буття?

2. Чим пояснюється розмаїття образів любові відповідної культурно-історичної епохи?
3. Розкрийте особливість співвідношення понять «любов-закоханість-дружба».
4. Назвіть основних мислителів, які розглядали проблему любові.
5. В чому полягає смислотвірний характер любові?
6. Охарактеризуйте основні види любові за Е. Фроммом.
7. Розкрийте сутність любові-агапе.
8. Проаналізуйте особливість осмислення любові у контексті ідей кордо центризму.
9. Розкрийте особливість розуміння любові як еросу в античності.
10. В чому полягає специфіка християнської любові?
11. Які мислителі розглядали проблему любові у фізіологічно-біологічному вимірі?
12. Розкрийте особливість любові у контексті співвідношення позитивних та негативних проявів

Тестові завдання

1. Любов-філія це:
 - жертвна, самовіддана любов;
 - любов до природи»
 - закоханість;
 - дружба;
 - любов до батьків.
3. Образом любові в античній культурі є:
 - Геркулес;
 - Артеміда;
 - Деметра;
 - Ерот;
 - Аполлон.
3. Платон проблему любові розглядає у працях:
 - Федон;
 - Бенкет;
 - Держава;

- Апологія Сократа;
- Теетет.
- 4. В українській культурній традиції любов пов'язується з ідеями:
 - розуму;
 - тіла;
 - серця;
 - корисливості;
 - практицизму.

Література

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія : навчальний посібник. К. : Кондор-Видавництво, 2016
2. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини : монографія. Рівне : НУВГП, 2012
3. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посібник. К., 1995.
4. Педагогічна антропологія і вища школа : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Приходько та ін.; Національна металургійна академія України, Дніпропетровський гуманітарний ун-т. Д. : Пороги, 2008.
5. Петриківська О. С. Культурна антропологія : навчально-методичний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019.
6. Поправко О. В. Антропологія : навчальний посібник. Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016.
7. Проблемы современной антропологии. Ч. 1 Самоопределение антропологии. Структура антропологического знания : учеб. пособ. для студентов философского ф-та / И. В. Голубович, Е. С. Петриковская, Ф. А., Тихомирова ; Одесск. национ. ун-т им. И. И. Мечникова, 2015.
8. Хамітов Н. В. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології :

навчальний посібник зі словником / 4-е видання перероблене та доповнене. К. : КНТ, 2016.

9. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. К. : Центр навчальної літератури, 2019.

10. Сегеда С. Антропологія : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 20011.

11. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. К. : Либідь, 2003.

12. Философия любви / Под общей ред. Д. П. Горского. Составитель А. А. Ивин. М. : Политиздат, 1990.

Першоджерела

Прореферуйте працю Платон «Бенкет» і М. Гайеггера «Буття і час» (Р.5).URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=135864&page=64>

Дайте відповіді на питання:

1. Яку роль в розумінні любові мислитель надає розповіді про андрогінів?
2. Які два види любові характеризується в діалозі?
3. Яким шляхом, на думку мислителя, необхідно йти для досягнення справжньої любові ?

4. Запитання для самостійної роботи

1. Основні підходи до розуміння сутнісних характеристик людини.
2. Проблема людини у поглядах Г. Плеснера.
3. Особливість культурної антропології.
4. Соціальна антропологія: особливість становлення та проблеми.
5. Педагогічна антропологія та її місце в системі наук про людину.
6. Роль та місце вчення про людину у сучасному культурному просторі.
7. Проблема методологічних підходів дослідження людини.

8. Характеристика найважливіших антропологічних проблем сучасності.
9. Особливість психологічних підходів розуміння людини.
10. Людина та суспільство: особливість співвідношення.
11. Розуміння людини у зрізі античної софістики.
12. Вчення Сократа про людину.
13. Особливість міфологічних уявлень про душу.
14. Розмаїття підходів щодо розуміння душі в античному світорозумінні.
15. Місце людини в міфологічному світорозумінні.
16. Характеристика основних міфів про людину та особливості її буття.
17. Вчення про душу в християнському світорозумінні.
18. Людину у проблемному полі співвідношення тіла, душі та духу.
19. Особливості вчення Отців церкви про людину.
20. Роль та значення вчення про «божественне проведіння» у вченнях Отців церкви.
21. Особливість співвідношення розуму та віри в християнському світорозумінні.
22. Людина та особливість її осмислення крізь призму явищ гріховності та каяття.
23. Совість та її роль в людському існуванні.
24. «Зворотний бік титанізму» за вченням О. Лосєва.
25. Особливість осмислення людини в творчості митців-гуманістів культури Відродження.
26. Тлумачення людини у творчості Д. Бокаччо.
27. Людина та її осмислення у поглядах Леонардо да Вінчі.
28. Вчення про героїчний ентузіазм Д. Бруно.
29. Проблема людини у представників епохи Просвітництва.
30. Просвітницькі ідеї прогресу у контексті розвитку людини.
31. Моральні імперативи І. Канта.
32. Гегелівське вчення про людину.
33. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
34. Марксистські уявлення про людину.

35. Людина у проблемній площині творчості та свободи М. Бердяєва.
36. Персоналістичне тлумачення людини.
37. Проблема людини у релігійній філософії ХХ ст..
38. Характеристика основних екзистенціалів людського існування в поглядах М. Гайдеггера.
39. Езистенціали мови та розуміння в людському бутті.
40. Мова як горизонт людського буття.
41. Біологічне та його роль в бутті людини.
42. Сором як основна характеристика людини.
45. Проблема свободи людини у контексті ідей волюнтаризму.
46. Відповідальність як вияв справжньої свободи.
47. Функції мови в житті людини і суспільства.
49. Комунікативна філософія Ю. Габермаса.
50. Охарактеризуйте основні проблеми комунікативного підходу до людини.
51. Проблема людського спілкування у працях М. Бубера.
52. Асиметрична етика Е. Левінаса.
53. «Погляд Іншого» у творчості Ж.-П. Сартра та Е. Левінаса.
54. Особливість тлумачення людини у поглядах Ж. Бодрійяра.
55. Сенс життя та особливість її осмислення в культурі Середньовіччя.
56. Проблема сенсу життя у творчості В. Франкла.
57. Особливості розуміння любові в культурі Нового часу.
58. Розкрийте міжособистісні стосунки, які мають негативну спрямованість.
59. Ідеал любові в християнському світорозумінні.
60. Образ любові культури Відродження.
61. Куртуазна любов лицарської культури.
62. Любов та її роль в житті людини.
62. Романтична та плотська любов.
63. Сексуальна революція ХХ ст.: специфіка та проблемність.
64. Тема любові у антропологічних поглядах ХХ ст.
65. Розкрийте основні проблеми метафізики любові у філософії Б. Вишеславцева.
66. Любов як найвища моральна цінність.

67. Любов та її глибинний смисл.
68. Ідеал материнської любові.
69. Особливість співвідношення понять «любов-сене життя-безсмертя».
70. Характеристика різновидів любові у творчості Е. Фромма: від творчої до руйнівної.

4. Методи оцінювання знань

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична культура і спорт» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю знань.

Для визначення рівня засвоєння здобувачів третього освітньо-наукового рівня навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- письмові п'ятихвилинки по антропологічним категоріях;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- оцінка за самостійну та індивідуальну роботу;
- підсумковий залік.

Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру з антропологічної проблематики, можуть залучатися до участі у конкурсі есе, написання наукових тез і статей з тематики курсу та до участі у міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях.

Студенти мають можливість отримати додаткові бали за виконання самостійної та індивідуальної роботи (до 5 балів), участь у конференціях, круглих столах, конкурсах есе (до 10 балів).

Для забезпечення об'єктивного оцінювання студентам надається право подавати в письмовій формі апеляційну

скаргу про незгоду з отриманими балами. Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (<http://ep3.nuwm.edu.ua/5040/>).

6. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Для діагностики знань використовується європейська кредитно-трансферна система зі 100-бальною шкалою оцінювання

Поточне тестування											Загальна сума балів
Модуль 1							Модуль 2				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Бонусні бали	100
4	5	5	5	5	5	5	4	5	5	4	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни